ReKreace

Z historie a současnosti rekreačních vilových a vilochatových kolonií v okolí Prahy

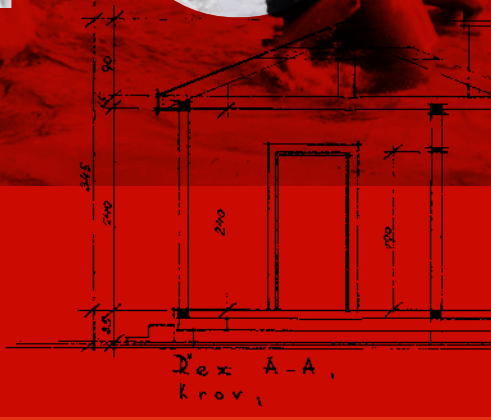

Václav Matoušek
David Vávra
Martin Mlynarič
Jan Matoušek

ReKreace

Z historie a současnosti rekreačních vilových a vilochatových kolonií v okolí Prahy

Texty © Václav Matoušek, David Vávra, 2024
Fotografie © Martin Mlynarič, 2024
Grafická úprava © Jan Matoušek, 2024

Obsah

Potřeba téměř životní I. 12
Milostivé osvobození od daně činžovní 16
Již staří Římané 20
Šlechtic podnikatelem – podnikatel šlechticem 24
1874 28
Ztracená generace 36
Chata. Chata? Chata! 44
Trampové a paďouři 54
Potřeba téměř životní II. 60
Malý exkurz zákonodárný 68
Věci podstatné a věci pošetilé 70
Božkov 76
Chata úředníka zaměstnanecké pojišťovny 84
Vila ředitele pojišťovny 94
Dobřichovice 104
Chata prokuristy Ferkla 110
Chata poslance Laubeho 120
Hlásná Třebaň 126
Chata prodavačky a obchodního zástupce švýcarské textilní firmy 138
Hradištko 146
Vila majitelů obchodu s textilem a nábytkem 156
Kersko 166
Chata Ing. Josefa Seidla 172
Klánovice 180
Vila ředitele záložny 186
Lety 196
Vila dvou vzdělaných, emancipovaných žen 202
Vila advokáta a notáře 216
Pikovice 228
Vila legionáře 238
Vila pražského zlatníka 246
Senohraby 254
Chata Huberta 262
Všenory 268
Vila obchodníka se dřevem 278
Z vily do chaty. Příběh rodiny obchodníka s textilem 284
Zadní Třebaň 292
Ze statku do chaty. Příběh statkáře a řezníka 298
Může být něco ideálnějšího? 306
Autoři 310
Literatura 312
Rejstřík 316

Naše knížka by nevznikla bez ochotné spolupráce a vstřícných konzultací s řadou jednotlivců a institucí. Je proto naší milou povinností poděkovat za milé přijetí a spolupráci prof. Miloši Havelkovi z Fakulty humanitních studií Univerzity Karlovy, PhDr. Patriku Líbalovi z Národního památkového ústavu v Praze, bývalému starostovi Dobřichovic panu Václavu Kratochvílovi, manželům PhDr. Janu Hájkovi a PhDr. Evě Hájkovým a Romaně Dvořákové, studentce Fakulty humanitních studií Univerzity Karlovy. Za vynikající a inspirativní spolupráci děkujeme dále pracovníkům Státního okresního archivu Praha-venkov v Dobřichovicích, Státního okresního archivu v Berouně a archivu Národního technického muzea v Praze.

Velký dík a ochotu podělit se o cenné vzpomínky samozřejmě vyjadřujeme všem pamětníkům: paní Vladaně Göhlerové z Božkova u Mnichovic, MUDr. Marku Ferklovi a manželům Pavilkovým z Dobřichovic, manželům Mühlbachovým z Hlásné Třebaně, manželům Štěpánkovým z Hradištka, paní Aleně Chalupové a jejímu synovi Janu Chalupovi z Kerska, manželům Karlinovým z Klánovic, doc. RNDr. Jarmile Kubíkové a jejím dvěma synům Petrovi a Martinovi. Dále děkujeme Ing. Janě Krausové a Ivo Junkovi z Let, manželům Čerepušťákovým a manželům Rezkovým z Pikovic, Romanu Kotlánovi ze Senohrab, manželům Jiskrovým a dále Marii Kotrbové a její dceři RNDr. Haně Skálové ze Všenor a Ing. Karlu Jandovi z Dobřichovic.

Kniha vznikla za finanční podpory České společnosti archeologické o.p.s.

Re

Kre

ace

Potřeba téměř životní

I.

„V novější době s prvním zavanutím teplejšího vzduchu, s prvními paprsky jarního slunce zachvacováno jest pražské obyvatelstvo touhou po venkově. Na tisíce rodin vydává se nejen do bližšího i vzdálenějšího okolí pražského, ale do všech krajů Čech, i v končiny pohraniční, ba i daleko za hranice na letní pobyt. (...) Kratší neb delší letní pobyt na venkově stal se obyvatelům Prahy potřebou téměř životní. Dávno před válkou mnohé rodiny, které měly děti malé, nedospělé ještě do školy, vyjížděly již na jaře, za nimi pak chvátaly rodiny s dětmi školáky, sotvaže školy zakončily vyučování. Dopoledne mládež přinášela vysvědčení a již klopýtala přes napěchované kufry a kabely a žoky peřin a pokrývek a odpůldne pražský byt zpustl. Vlaky rozvážely pražské ‚náletníky' všemi směry, do vil, do rodinných domků, do najatých bytů."

— Ignát Herrmann. Před padesáti lety. *Drobné vzpomínky z minulosti.* I. Praha, 1924 (s. 232–233).

Slavný spisovatel nepřeháněl. Opravdu již dávno před válkou (první světovou) vyjížděly mnohé pražské rodiny na léto mimo Prahu do vlastních nebo pronajatých vil, penzionů, hotelů i dočasně uprázdněných venkovských bytů a stavení. Po válce, počínaje 20. lety, kdy Ignát Herrmann své vzpomínky vydával, se počet Pražanů na venkově skokově znásobil. Jednalo se skutečně o tisíce lidí. Nebyli to jen „náletníci" a „letňásci", kteří opouštěli město na celé léto. Ale i skromnější „lufťáci", odjíždějící za zdravým vzduchem (die Luft – vzduch) pouze krátce, na sobotní odpoledne a neděli neboli weekend (výraz víkend, dnes běžný anglicismus, se ještě nepoužíval). A nejezdili jenom do vil a rodinných domků, ale ve stále větší míře i do chat, které se těšily rostoucí oblibě nejen mezi „divokými skauty" neboli trampy, ale i mezi zcela spořádanými výletníky, jimž byla nespoutaná trampská romantika na hony vzdálená.

Nejsme samozřejmě první, koho napadlo prozkoumat historii letních venkovských obydlí i celých rekreačních kolonií. Připomeňme alespoň znamenitou řadu Slavné vily, jejíž autoři před více než deseti lety důkladně a poučeně mapovali vynikající příklady vilové architektury 19. a 20. století v českých zemích. Pobyt na letních bytech v meziválečném období zevrubně studoval a v knize Slasti a strasti letních bytů popsal historik Jiří Šoukal. Díky historičce umění Šárce Koukalové vznikly i dvě znamenité a objemné knihy o významných vilách v Dobřichovicích a Černošicích. Pozoruhodná díla byla také sepsána o Klánovicích, Senohrabech, Mnichovicích, Kersku a řadě dalších letovisek.

Ale navzdory úsilí mnoha profesionálních i amatérských badatelů zůstalo ještě nemálo „bílých míst" v bádání o počátcích rekreace za hranicemi českých měst. A tato neprozkoumaná místa dějin všedních dnů našich předků nás neznepokojují jen z jakéhosi pocitu neúplnosti nostalgických vzpomínek na dávno zašlé časy. Četná letoviska zakládaná ve druhé polovině 19. a první polovině 20. století zejména v okolí Prahy a v menším počtu a hustotě rozesetá po celé naší zemi se totiž významně zasloužila o vznik moderní krajiny českých zemí. Nejenom výstavba továren, železnic, budování přehrad, hloubení dolů a lomů, ale i proměna nezanedbatelné části českého venkova na zábavní parky obyvatel velkých průmyslových měst vytvořila v období industrializace krajinu, v níž žijeme a kterou předáváme našim potomkům. A nemělo by nám být proto lhostejné, jak a proč k těmto proměnám došlo a nadále dochází.

Vrátíme se proto do časů, kdy pražští „náletníci“, „lufťáci“ a „letňáskové“ vyjížděli z nádraží císaře Františka Josefa [1] či z nádraží Západního [2] nebo Denisova [3] na celé léto nebo jen na kratičký weekend. Nahlédneme nejprve do 19. století a prvních dvou desetiletí 20. století, kdy se fenomén letních bytů postupně vytvářel. Motivy k pravidelným výjezdům na venkov jsou dosud předmětem badatelských diskuzí. Jisté však je, že letní vilu na venkově si zpočátku mohli dovolit jen lidé, kteří měli nejenom dost peněz, ale také dostatek času, aby mohli sobě i své rodině dopřát luxus dlouhodobého pobytu mimo město, v němž bydleli i pracovali.

1 Dnes Hlavní nádraží

2 Dnes Smíchovské nádraží

3 Již neexistující nádraží v prostoru Florence

Těžiště našeho zájmu bude ovšem ve 20., 30. a na počátku 40. let 20. století. I v tomto případě hledají badatelé teprve odpovědi na otázku, co způsobilo zásadní zlom ve vývoji rekreace za hranicemi velkých měst. Jisté ovšem je, že v průběhu 20. let se po válečné stagnaci obnovil stavební ruch ve všech předválečných letoviscích. A začala vznikat letoviska zcela nová. Bohatí lidé si i nadále nechávali stavět velké a honosné vily. Ovšem nejpozději od 20. let se odpočinek ve vlastní rekreační stavbě stal zcela běžným i pro reprezentanty středních, ba i nižších vrstev. Nejméně dvě třetiny nových staveb po válce proto tvořily menší vilky, zahradní domky a od konce 20. let i první dřevěné, zděné a montované chaty. A nezměnil se jen typ staveb a složení rekreantů. Změnil se od základu i celkový charakter letovisek. S trochou nadsázky můžeme říci, že válka smetla z povrchu země exkluzivní letoviska městských elit. Rekreační kolonie meziválečné můžeme naopak charakterizovat jako velmi pestré směsice staveb mnoha druhů, stylů a velikostí a přirozeně také jako pestré směsice lidí nejrůznějších povolání, zálib a někdy až propastně rozdílných majetkových poměrů.

Hospodářská krize ani sílící obavy z nového válečného konfliktu ve 30. letech rozvoj letovisek nikterak nezbrzdily. Spíše naopak. Bude proto pro nás dalším důvodem k zamyšlení, proč v době meziválečné zažívala historická letoviska opakovaně vlny nárůstu obliby. Stavební rozvoj letovisek zastavila na počátku 40. let až nařízení protektorátní vlády, která povolovala jen stavby ve prospěch válečného hospodářství.

Základní síť letovisek, jež vytrvala dodnes, vznikla před koncem 30. let. Tady bychom proto mohli naše bádání ukončit. Přesto budeme pokračovat. Po roce 1942 sice stavební vývoj letovisek stagnoval. Ale život šel dál. A ne vždy cestami poklidnými. Některé stavby, ba i celá letoviska na řadu let zabrali němečtí okupanti. Kde mohli původní majitelé zůstat, proměňovali místa odpočinku v úkryty před válečnými útrapami. Do relativního klidu venkova se stěhovali mnozí výletníci z Prahy natrvalo. Místo okrasných květin pěstovali ovšem nyní Pražané u svých vil, vilek a chat spíše zeleninu a zahradní altány ustupovaly králíkárnám nebo přímo krytům před očekávanými násilnostmi. Po skončení války nacházeli mnozí rekreanti svá venkovská sídla zcela zdevastovaná a před novými místními úřady museli obhajovat svá dávná vlastnická práva. Je dobré si tyto historie připomínat.

A když to po válce konečně vypadalo, že by venkovská rekreační idyla mohla opět pokračovat, přišel v roce 1948 Vítězný únor. Nejen velké vily, ale i menší vilky, domky, ba i chaty se staly nežádoucími buržoazními přežitky. Mnozí majitelé museli opět své rekreační stavby opustit. Další byli nuceni ve svých domech strpět dosazené nájemníky. Ne na několik let, ale tentokrát často na desítky roků. Teprve po roce 1989 se původní majitelé mohli vracet ke svým majetkům v plném původním rozsahu. Někteří se opět pustili s chutí do práce, jiní rezignovali. Ani tyto příběhy by neměly být zapomenuty.

Archivy a muzea skrývají nepřeberné množství informací. Oživit a doplnit je mohou pamětníci. Vzpomínají na své dětství, na rodiče, na prarodiče. Pamětníků je však stále méně. Pověstných za pět minut dvanáct už dávno odbilo. Ale pořád ještě žijí v letoviscích poslední svědkové let dávno minulých a téměř zapomenutých. Hledali jsme je především v pražském okolí. Ne snad proto, že by více či méně proslulá letoviska nevznikala i ve větší vzdálenosti od hlavního města. Ale Praha není jen pověstnou matkou měst. Od 70. let 19. století do 40. let 20. století byla i centrem, kde se fenomén letovisek zrodil a kde vznikla jejich nejhustší síť. Potštejn pod Orlickými horami, Richardov u Plzně, Babylon u Domažlic a další lokality samozřejmě nepodceňujeme, ale těžištěm našeho zájmu bude okruh do 30 km od centra Prahy.

Milostivé osvobození od daně činžovní

„Slavné c. k. okresní hejtmanství na Smíchově! Podepsaná prosí o milostivé osvobození nově postaveného rodinného domku č. 67 ve Všenorech od daně činžovní na 12 po sobě jdoucích roků. Do přílohy přikládám: 1. Povolení ku stavbě, 2. Vysvědčení o dokončené stavbě, 3. Povolení k obývání. Františka Včeličková, maj. domu, bytem Smíchov čp. 1010. Na Smíchově dne 21. září 1910."

Prvým krokem k tomu, aby se měšťan mohl začít pravidelně rekreovat na venkově ve vlastním stavebním objektu, byla koupě pozemku a výstavba rekreační stavby. Stejně jako dnes i před sto a více lety bývala koupě pozemku stvrzena kupní smlouvou, stavbu musel někdo povolit, vyprojektovat, zkolaudovat. Dokumentů vznikalo mnoho a bývaly ukládány na nejrůznějších místech – v rodinných archivech majitelů, v archivech stavebních firem, v archivech příslušných obecních úřadů... a jejich osud býval rozmanitý. Pátrat po sto i více let starých dokumentech může být složité a nezřídka bývá i bezvýsledné. Je však jedna instituce, která své doklady vždy shromažďovala a střežila velmi pečlivě a ve vzorném pořádku – finanční neboli berní úřady. Zemská finanční ředitelství podléhající Ministerstvu financí byla v českých zemích zřízena v roce 1850. Pro nás je důležité, že správou přímých daní, jejichž součástí byla i *daň domovní*, byla pověřena nejprve okresní hejtmanství. Pomocnými a výkonnými úřady berní správy se v roce 1850 staly berní úřady, organizované podle berních okresů. V roce 1919 byly pověřeny výběrem přímých daní berní správy. Letoviska, která nás v pražském okolí nejvíce zajímala, se nacházela v okresech spadajících pod působnost berní správy Hořovice, Smíchov, Vršovice a Poděbrady.

Nejspolehlivějším a zároveň také nejbohatším zdrojem poznatků o dávných stavebních aktivitách jsou žádosti o daňové úlevy, resp. o odložení platby domovní daně. Nebylo nikterak složité žádost podat. Kdo si nevěděl rady, snadno našel pomoc. Například publikace *Rodinný dům. Praktický rádce pro každého, kdo zamýšlí vlastní bydlo si zříditi nebo zřízené již chce zdokonaliti* od autorů Kafky a Králíčka z roku 1929 na stranách 683–685 uvádí: „Nové stavby, které byly stavebně dokončeny v letech 1926–1929, osvobozeny jsou od domovní daně činžovní a třídní na 25 let, domy s malými byty a provozovnami na 35 let. Osvobození toto není nijak automatické, nýbrž dlužno o ně včas zažádati u berní správy nebo berního úřadu, v jehož obvodu dům stojí. K žádosti té musí býti přiloženo: 1. úřední povolení stavební, 2. úředně potvrzený plán stavební, 3. úřední potvrzení o dokončení stavby a 4. popis domu. Za účelem popisu domu pořídíme si na okresním úřadě blanket, jehož rubriky jest náležitě vyplniti."

Žadatelé se zpravidla odvolávali na znění příslušných stavebních zákonů. Například na zákon o stavebním ruchu z 28. 12. 1911 č. 242, zákona ze 7. 3. 1924 § 7 č. 58 sb., zákona ze 7. 4. 1927 č. 44. Formulace žádostí bývaly různé. Františka Včeličková žádala „o milostivé osvobození nově postaveného rodinného domku č. 67 ve Všenorech od daně činžovní". Prof. Ing. Karel Porsch ze Smíchova zase v žádosti o odložení daně z novostavby své chaty v Dobřichovicích napsal v roce 1935: „... používaje dobrodiní, jež mně zákon ze dne 15. června 1927 v č. 76 Sb. z. a. n. (§§ 134 až 142) umožňuje..."

Důležité je, že každá žádost obsahovala jméno a příjmení stavebníka, jeho domovskou adresu, číslo popisné stavby a číslo stavební parcely. Dále datum zahájení stavby, dokončení stavby a zahájení užívání stavby. A jak bylo uvedeno výše, pravidelnou součástí

dokumentace bývaly rovněž stavební plány a popis jednotlivých částí stavby. Kromě toho také název stavební firmy provádějící stavbu a spíše v ojedinělých případech i název architektonické kanceláře vytvářející stavební projekt.

Další, doplňující údaje můžeme čerpat v obecních kronikách, v archivech obecních úřadů, například v zápisech z jednání obecního zastupitelstva. To však bývají prameny značně torzovité, žádný ucelený obraz o vývoji příslušného letoviska z nich zpravidla nesestavíme.

Podstatně spolehlivější bývají prameny kartografické neboli historické mapy a plány. Základním zdrojem poznatků jsou řady katastrálních map. Užitečné je začít nejstaršími katastrálními mapami – stabilním katastrem, který v českých zemích shrnoval údaje o veškerém půdním fondu v první polovině 19. století. Jedná se o mapy v měřítku 1 : 2 880, které s neobyčejnou přesností zachycují stav půdního fondu v Čechách v letech 1826–1843, na Moravě a ve Slezsku v letech 1824–1836. Mapy jsou velmi přesné, triangulační síť pro toto mapování byla vyměřena v letech 1826–1840. Studovat mapy stabilního katastru je nejenom velmi zajímavé, ale především velmi poučné. Vznikaly totiž v době, kdy v českých zemích nestálo ještě ani jedno jediné letovisko. Srovnání s mladšími katastrálními mapami z druhé poloviny 19. století nebo z prvních desetiletí 20. století proto velmi názorně ukazuje, jaké rozlohy zejména polí, luk a pastvin, v menší míře i lesů, rekreační výstavba postupně pohlcovala. Orientace v katastrálních mapách je poměrně jednoduchá. Po celá desetiletí, resp. dodnes si zachovávají stejné jednotné měřítko 1 : 2 880, číslování parcel je nezřídka dodnes odvozeno od prvotního číslování v první polovině 19. století. Nemluvě o tom, že nejstarší mapy stabilního katastru jsou svého druhu nádherná, barevná umělecká díla. Pole jsou žlutá, pastviny, louky, sady v různých odstínech zelené, lesy šedé, cesty hnědé, voda modrá… radost pohledět.

Prostudovat zevrubně všechna historická letoviska v pražském okolí by byla práce pro početný badatelský tým na dlouhá léta. V řadě případů jsme proto spoléhali na výsledky práce jiných badatelů. Jenom v obecné rovině se proto budeme věnovat například Roztokům u Prahy, Řevnicím, Jevanům nebo Černošicím. Jádro knížky vychází z práce historiků a studentů Fakulty humanitních studií Univerzity Karlovy v uplynulých deseti letech. Zatímco jiné badatelské týmy se věnovaly především době luxusních letovisek pražských elit v 19. a na počátku 20. století, my jsme se zaměřili naopak na detailní poznávání vývoje letovisek v době meziválečné. Bohatí továrníci, bankéři, advokáti a univerzitní profesoři sice z letovisek po roce 1918 neodešli. Ale jak jsme naznačili již v úvodní kapitole, své volné chvíle od 20. let trávili ve společnosti malých živnostníků, nižších úředníků, řemeslníků a dělníků. A pod okny vil, vilek, domků a chat spořádaných rekreantů se každou sobotu a neděli proháněly bujaré party nevázaných trampů. Velmi výstižně popsali atmosféru těchto letovisek například Jaroslav Žák a Vlastimil Rada v půvabných knížkách *Vzpoura na lodi Primátor Dittrich* a *Dobrodružství šesti trampů*.

Náš výběr letovisek byl do jisté míry náhodný, a ještě větší podíl náhody sehrál roli při hledání pamětníků ochotných vyprávět příběhy svých vil, domů a chat. Na průsečíku systematického studia a nevyzpytatelných náhod se nakonec ocitlo jedenáct letovisek, kolem nichž se naše knížka bude ovíjet a odvíjet: v údolí dolní Berounky Zadní Třebaň, Hlásná Třebaň, Lety, Dobřichovice a Všenory, na soutoku Vltavy a Sázavy Pikovice a Hradištko, na potoku Mnichovce Božkov u Mnichovic a Senohraby, na železniční trati Praha–Olomouc Klánovice a v labské rovině Hrabalovo Kersko.

Pr Dittrich

Již staří Římané

Již dlouhou řadu století platí, že počátky evropské civilizace a kultury odvozujeme od starověkého Řecka a Říma. A nejinak tomu je, hledáme-li počátky rekreačních vilových kolonií, villegiatur.

Na to, aby mohla vzniknout myšlenka příměstské rekreační kolonie, je třeba existence protikladu město – venkov. Musí existovat město, kde jeho obyvatelé – měšťané – trvale žijí a pracují. A musí existovat venkov, kde naopak žijí a pracují venkované. Je také důležité, aby město bylo hodně veliké, čím větší, tím lepší. A dále by město mělo být rušné, čím rušnější, tím lépe. To proto, aby se uvnitř žijící měšťané mohli ve městě cítit uvězněni a unaveni pohybem, hlukem a spěchem, neustávajícím ve dne ani v noci. A ještě lépe je, když je ve městě nečistý vzduch, špinavá a zapáchající voda, málo nebo vůbec žádná zeleň a jeho obyvatelé jsou průběžně postihováni epidemiemi cholery, úplavice, tyfu, tuberkulózy a bůhvíčeho ještě.

V takovém případě je pravděpodobné, že měšťan zatouží z města unikat do prostředí, které se mu jeví jako pravý opak místa, kde žije. Na venkov: tam je klid, čistý vzduch, čistá voda, všude samá zeleň, pole, louky, pastviny, zahrady, lesy... Rytmus života podléhá poklidnému rytmu střídání ročních období. Život se odehrává ve dne, v noci všechno spí. Alespoň tak se to obyvateli velkoměsta v jeho představách jeví. A takový také venkov chce mít.

Je nesnadné určit, kdy a kde si první měšťan na zemi pořídil venkovské rekreační sídlo. Nejstarší města doložená archeologickými výzkumy na Předním východě existovala již v mladší době kamenné, tedy v 9.–8. tisíciletí před naším letopočtem. Žily v nich odhadem tisíce obyvatel ve stovkách domů. Od té doby se ve Středomoří a v Mezopotámii vystřídalo mnoho městských civilizací. Ovšem první důkladné poznatky o idealizaci venkova a venkovských rekreačních sídlech máme až z prostředí antického.

Za zakladatele *bukolické poezie* (básně idealizující pastýřský, venkovský život) je považován řecký básník Stesichors, původem ze Sicílie, který žil v 7. století před naším letopočtem. Tvůrcem žánru *idyly* (krátké básně z venkovského prostředí) byl Theokritos ze Syrakus ve 3. století před naším letopočtem. A samozřejmě je třeba připomenout římského básníka Vergilia, který v 1. století před naším letopočtem vytvořil žánr *eklogy*, krátké básně opěvující harmonii pastýřského života.

Starým Římanům ovšem nestačilo jen snít a číst básně. Marcus Tullius Cicero (106–43 před naším letopočtem), římský politik a vědec, vlastnil devět venkovských vil, například v Tusculu nedaleko Říma. Plinius mladší (61 – asi 113 našeho letopočtu), římský právník, užíval tři nebo čtyři venkovské vily, například v Laurentiu na mořském pobřeží jihozápadně od Říma. Vyhlášená římská letoviska se nacházela také v Neapolském zálivu. Například Baia Domicia, dnes částečně zatopená mořem. Na ostrově Capri si nechal císař Tiberius (42 před naším letopočtem – 37 našeho letopočtu) postavit honosnou vilu Jovis.

Ovšem po pádu Římské říše měli Římané i barbaři několik století zcela jiné starosti než jak si užívat chvíle volna na venkově. Dávný věhlas antických rezidencí ožil znovu až v renesanci. Za klasika renesanční venkovské architektury je považován italský architekt a teoretik architektury Andrea Palladio (1508–1580). Jeho vila Rotonda u Vicenzy z let 1566–1571 byla pak dlouhá století hojně napodobovaným vzorem ideální venkovské vilové architektury.

A nezaháleli ani bohatí investoři a jejich architekti v českých zemích. Nemálo strohých a nepřístupných hradů bylo v období renesance přestavěno na honosná venkovská sídla s nádhernými zahradami – například v Českém Krumlově nechal Vilém z Rožmberka

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázku z knihy ***ReKreace - Prvorepubliková letní sídla v okolí Prahy*****.**
Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.